

Referat af drøftelse af formandskabets beretning på møde i Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen (Skolerådet) den 26. februar 2008

Formandskabets beretning blev drøftet på Skolerådets møde den 26. februar 2008. I det følgende gives et resumé af Skolerådets drøftelser, der vedrørte seks temaer:

1. Formandskabets og Skolerådets arbejde.
2. Generelle kommentarer til beretningen.
3. Status for kvaliteten og evalueringen af folkeskolen og ungdomsskolen.
4. Social baggrunds betydning for sammenligning af skoler og for eleverne og skolerne.
5. Udvikling af den specialpædagogiske bistand.
6. Indsatsen overfor indvandrere og efterkommere.

Formanden for Skolerådet indledte med en kort beskrivelse af beretningen samt formalia i forbindelse med offentliggørelsen af beretningen. Han gjorde opmærksom på, at det i flere afsnit har været svært at finde den nødvendige dokumentation, hvilket i sig selv er tankevækkende. Formanden gav herefter ordet til Skolerådets medlemmer.

1. Formandskabets og Skolerådets arbejde

Repræsentanten for Kommunernes Landsforening (KL) påpegede, at beretningen er omfattende, og at der har været kort tid til at læse den – og han har derfor ikke mulighed for at kommentere på alle temaer. Han var skeptisk over for fokus og tidsplan for flere af de konkrete undersøgelser, som formandskabet har igangsat eller planlagt. Fremadrettet vil KL meget gerne give konkret input til fokus og tilrettelæggelse af undersøgelser på folkeskoleområdet forud for, at formandskabet sætter undersøgelserne i gang – og KL forventer i fremtiden at blive hørt. Han nævnte, at han er skuffet over timingen i forbindelse med evalueringen af kvalitetsrapporter, som Danmarks Evalueringsinstitut har gennemført i 2007.

Repræsentanterne for Danmarks Lærerforening (DLF), Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Skolelederne (SL), Skole og Samfund (SOS) og Danske Skoleelever (DSE) har udarbejdet en række fælles kommentarer. Herudover har de enkelte organisationer også egne kommentarer. Organisationerne udtrykte utilfredshed med den procedure, der følges i forbindelse med offentliggørelsen af formandskabets beretning. De mente ikke, at det er rimeligt, at offentliggørelsen finder sted samme dag, som Skolerådet behandler beretningen, og at beretningen har været udleveret (klausuleret) til pressen adskillige dage før – uden medfølgende bemærkninger fra Skolerådets medlemmer. De henstillede derfor til, at denne praksis ændres. Ligeledes tilkendegav de, at de ønsker såvel rådsmedlemmernes skriftlige bemærkninger til beretningen, samt de papirer de i øvrigt sender til formandskabet om beretningen, optrykt i deres fulde længde i den endelige beretning, der udsendes af Skolerådet.

De anførte, at den kendsgerning, at formandskabets medlemmer personligt er involveret i en række af de forskningsmæssige initiativer, beretningen omtaler, ikke mindst bør give de af formandskabets medlemmer, der beskæftiger sig med forskning, anledning til at overveje spørgsmålet om habilitet, og formandskabet må drøfte, hvorledes der kan holdes den nødvendige (kritiske) distance. Spørgsmålet er: Er formandskabet tilstrækkeligt kritiske i forhold til egen forskning? Ligesom det også må drøftes, hvorvidt der sker en overanvendelse af formandskabets egen forskning og dens synsvinkler, og at andres forskning kun inddrages mere sporadisk.

Repræsentanten for Danske Handicaporganisationer (DH) gav de fem organisationer ret i, at det er et problem, at der afholdes møde så kort før offentliggørelsen af beretningen. Det betyder også, at der vil komme lange indlæg fra medlemmerne i Skolerådet.

Repræsentanten for Skolelederne (SL) fandt, at beretningen er meget fyldig, men måske for omfangsrig. Han tvivlede på, at der er mange, der får den læst fra ende til anden.

Repræsentanten for Rådet for de gymnasiale uddannelser (RGU) påpegede, at det er vigtigt, at Skolerådets medlemmer har mulighed for at påvirke fokusområderne

i beretningen. Hun fortalte, at man i Rådet for gymnasiale uddannelser har valgt en mere diskuterende form i forhold til valg af fokusområder.

Formanden for Skolerådet gav tilsagn om, at formandskabet vil se på, om proceduren for offentliggørelse skal ændres, men ville ikke love, at det sker. For læsevenlighedens skyld er det nødvendigt at tematisere drøftelserne på Skolerådets møde i referatet. Alle de skriftlige kommentarer bliver lagt på Skolerådets hjemmeside www.skoleraadet.dk. Han var ikke overrasket over kritikken fra KL af evalueringen af kvalitetsrapporterne, da det er udveksling af allerede kendte synspunkter. Han påpegede, at formandskabet ikke har deltaget i den offentlige debat om evalueringen af kvalitetsrapporter, da formålet med evalueringen var at bidrage til at sprede gode erfaringer så tidligt så muligt – ikke at bedømme kommunernes indsats. Det er ærgerligt, hvis det ikke kan lade sig gøre at evaluere indsatser tidligt i processen. Formandskabet vil ikke på forhånd love, at lignende evalueringer ikke igangsættes igen.

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) takkede for formandens tilbagemelding vedrørende en eventuel ændring af proceduren og bad i den forbindelse om, at formandskabet på mødet også tager stilling til, om de skriftlige kommentarer fra rådsmedlemmerne skal vedlægges beretningen.

Formanden for Skolerådet var ikke enig i, at det er et problem for formandskabets habilitet, at medlemmer i formandskabet selv forsker. Formandskabet bestræber sig på at få alle relevante forskningsresultater med – både egne og andres forskningsresultater. Det er væsentligt, at medlemmerne i Skolerådet gør opmærksom på, hvis der er relevant forskning, som ikke er medtaget. Der er mange områder, hvor formandskabet gerne ville have haft, at der findes mere tilgængelig viden, og det er noget, som formandskabet er meget opmærksomt på.

Medlem af formandskabet Nina Smith påpegede, at der er behov for kvantitativ forskning, fordi der herved kan belyses sammenhænge, der efterfølgende kan afdækkes ved hjælp af kvalitativ forskning. Den kvantitative forskning kan herved hjælpe med at strukturere den kvalitative forskning. Både den kvantitative og kvalitative forskning er væsentlige for at få mere viden om folkeskoleområ-

det, og det er formandskabets ambition at anvende generaliserbar viden. Hun nævnte, at der generelt mangler forskning på folkeskoleområdet.

2. Generelle kommentarer til beretningen

Repræsentanten fra Kommunernes Landsforening (KL) var enig i, at de enkelte skoler er meget vigtige aktører i arbejdet med at fremme en kvalitetsudvikling af den enkelte skole. Balancen tipper imidlertid, fordi der i beretningen mangler et kommunalpolitisk perspektiv. Kommunalbestyrelserne spiller i disse år en stadig større rolle som aktive skoleejerne, der tager ansvar for at sætte mål for den kommunale folkeskole og følge op på målene gennem en dokumentationsbaseret dialog med skolerne. Som blandt andet flere af EVA's evalueringer har vist, for eksempel evalueringen af undervisningen af tosprogede elever, gør det en positiv forskel for skolernes indsats, når der er kommunalt fokus på et område.

Repræsentanterne for Danmarks Lærerforening (DLF), Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Skolelederne (SL), Skole og Samfund (SOS) og Danske Skoleelever (DSE) påpegede, at formandskabet bevæger sig snævert inden for de rammer for Skolerådets virksomhed, der er lagt inden for den gældende lovgivning. Det er en betydelig svaghed. Der er mange andre løsningsmuligheder i relation til at udvikle folkeskolen. De fem organisationer har i fællesskab publiceret alternative bud i publikationen: "Sådan kommer vi videre". Heri lægges blandt andet vægt på, at det er det lokale engagement på den enkelte skole, der bringer folkeskolen fremad og ikke centrale regler. Der gives endvidere konkrete bud på et lokalt forankret kvalitetssystem, og der opstilles et alternativ til elevplanen med henblik på at få en højere grad af skriftlighed ind i skolens løbende evaluering, og der stilles forslag til, hvorledes evalueringen som helhed kan styrkes. Formandskabets beretning er udtryk for en snæver tilgang til folkeskolen, der kun rummer en del af folkeskolelovens formål. Teksten er meget fokuseret på afgangsprøvekaraktererne. Disse udgør kun en begrænset del af det, der hører til under begrebet skolekvalitet, som er summen af hele skolens virke, inklusive skolefritidsordningen. Skolens faglighed er nævnt i Skolerådets formål, men kan ikke ses adskilt fra elevernes alsidige udvikling og sociale kompetencer. De fem organisationer foreslog, at der gennemføres et initiativ, som giver mulighed for at se mere nuanceret på, når skolen, dens leder, lærere og pædagoger i godt samspil med forældrene, er lykkedes med at bringe eleverne længere frem

end ”forventeligt”. Metoden skal få undersøgelsen ind i skolen og se indefra, hvad det er for forhold, der gør god undervisning mulig. Overskriften kan være: ”Hvad var det der gjorde, at det gik så godt?” Der er utvivlsomt mange, som gerne stiller deres erfaringer til rådighed for et projekt, der har til hensigt at belyse, hvad der fremmer lærerens muligheder for at praktisere god undervisning i hverdagens folkeskole, herunder skoleledelsens betydning. Tilgangen må nødvendigvis være kvalitativ – i modsætning til den kvantitative tankegang, som stort set præger al den forskning, formandskabet refererer til i beretningen. De fem organisationer fandt, at et konstruktivt skole-hjem-samarbejde er en væsentlig forudsætning for, at det skal lykkes at få den enkelte elev så langt som overhovedet muligt. Samarbejdet mellem skole og forældre står da også centralt i folkeskolelovens formålsparagraf. På den baggrund er det mangelfuldt, at formandskabet ikke beskæftiger sig med den side af skolens virke. De henstillede derfor til, at formandskabet retter op på dette ved snarest at fremlægge et særskilt notat om skole-hjem-samarbejdet – og at dette drøftes på et møde i Skolerådet.

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) udtalte, at DLF gerne står til rådighed med idéer til undersøgelsesmetoder, der indefra belyser, hvad der gør god undervisning muligt på skolen og vil eventuelt gerne være med til at finansiere det. Hun mente, i forhold til diskussionen om kvantitativ forskning, at man ikke kan finde den kausalitet, som kan overføres til andre steder, men at der findes rigtig meget god praksis. Man er i stedet nødt til at lave kvalitative undersøgelser for at undersøge, hvad det er, der virker. Hun fandt, at inden for de rammer formandskabet har valgt, er beretningen et tilfredsstillende arbejde.

Repræsentanten for Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) havde set på indholdet i beretningen og kunne konstatere at SFO, pædagog og skole- og fritidspædagogik kun nævnes ganske få gange i beretningen, mens elever nævnes 375 gange. Det stemmer overens med, at der ikke findes et eneste selvstændigt afsnit om SFO i beretningen. Han spurgte derfor, om formandskabet er klar over, hvilken vigtig rolle og vægt SFO og skolepædagoger spiller i dagens folkeskole - ikke mindst i de vigtige skolestartsår. Det undrede også, at formandskabet ikke nævner, at der er mål- og indholdsbeskrivelser på vej for

SFO'erne, og at der allerede i dag i mange kommuner findes sådanne beskrivelser.

Repræsentanten for Skole og Samfund (SOS) takkede for et godt værk fra formandskabet. Han mente, at Skolerådets arbejde går den rigtige vej, men at der er et stykke vej igen. Det er en vanskelig arbejdsform, men gennem rådgivning til forskellige niveauer sættes fokus på, at vi skal gøre den danske folkeskole bedre.

Repræsentanten for Danske Skoleelever (DSE) var glad for, at eleverne nævnes mange gange i beretningen, men påpegede samtidig, at beretningen mangler fokus på elevinddragelse og elevdemokrati. Hun var klar over, at alt ikke kan indeholdes i beretningen, men ligesom forældreinddragelse spiller elevinddragelse en stor rolle i alle fokusområder.

Repræsentanten for Børne- og Kulturbeforeningen (BKF) mente, at en del anbefalinger er lidt upræcise i deres adressering, og at beretningen ikke er klar i forhold til kommunale styringskoncepter, herunder mål, rammer, økonomi og ansvarsfordeling. Eksempelvis bruges begrebet kommunen som noget den enkelte skole ikke er en del af. På side 148 refereres til EVA's undersøgelse, som skulle vise, at kun 48 pct. af skolecheferne har formuleret målsætninger for undervisningen af indvandrere og efterkommere, og at flere kommuner ikke samarbejder med skolerne om at leve op til målene. EVA's undersøgelse viser imidlertid, at 48 pct. af skolecheferne oplyser, at der i kommunen ikke er formuleret målsætninger for undervisningen. En del af formandskabets anbefalinger, som for eksempel bliver rettet til skolerne, hører efter hendes opfattelse hjemme et andet sted. I forhold til styringskonceptet giver beretningen den opfattelse, at ressourcer tildeles til bestemte opgaver og skal bruges til netop det. I langt de fleste kommuner arbejdes der med styringskoncepter, hvor der formuleres mål- og resultataftaler, og hvor den enkelte skole har mulighed for at føre ressourcer fra det ene område til det andet og også overføre midler fra det ene år til det andet, og det, de i stedet bliver holdt fast på, er, om de når de fastsatte mål. Hun stillede spørgsmål ved, om formandskabet har mandat til at komme med anbefalinger til kommuner og skoler og efterlyste desuden svar på, hvilken status anbefalingerne i beretningen har.

Repræsentanten for Danske Handicaporganisationer (DH) fandt, at beretningen har interessante og relevante fokuspunkter, som er noget folk vil interessere sig for. Han påpegede, at det er centralt, at man fremover ikke kun i loven, men også i realiteten, har én udelt folkeskole for alle elever med mulighed for at yde den korrekte og tilpassede specialpædagogiske indsats i det miljø, hvor det bedst mulig sikres, hvor eleven udfordres optimalt og sikres udnyttelse af det individuelle potentiale. Det er tiden at gøre op med opfattelsen af, at vi har en almindelig folkeskole og en specialskole. Det er ingenlunde tilfældet. Vi har og skal have én udelt folkeskole. Her bør Skolerådet tage nogle initiativer. Det skal ikke være således, som formandskabet skriver i beretningen, at vi ”i princippet har en udelt folkeskole”. Vi skal have det i realiteten. Han kunne ikke undlade at være en smule overrasket over, at beretningen ikke omtaler etableringen af den nye ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Det må vel være således, at også unge med handicap skal indgå i statistikken i forhold til at opnå den nationale målsætning i forhold til andelen af unge med en ungdomsuddannelse. Den nye ungdomsuddannelse er nævnt i beretningen, men desværre i afsnittet om specialundervisning. Den bør i hvert tilfælde nævnes begge steder.

Repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening (DA) var enig i, at beretningen er omfattende. Hun mente, at beretningen og deraf følgende forslag udgør et sikkert skridt til at sikre, at flere elever forlader folkeskolen med de rette kompetencer til at gennemføre en senere uddannelse.

Repræsentanten for Landsorganisationen i Danmark (LO) kvitterede for en fyldig beretning.

Repræsentanten for Regionsrådene i forening påpegede, at der kan siges meget godt om beretningen.

Repræsentanten for Rådet de for gymnasiale uddannelser (RGU) fandt, at der er valgt relevante fokusområder og synes, at det er legalt at fravælge andre områder.

Repræsentanten for Landsforeningen af Voksen- og Ungdomsundervisere (LVU) fandt, at det er en fyldig beretning og kvitterede for en spændende rapport. Hun var

glad for, at ungdomsskolen fylder meget i beretningen og for, at der er fokus på effekter af ungdomsskolen. Hun håbede, at undersøgelser af ungdomsskolerne vil blive prioriteret af undervisningsministeren. Hun håbede også, at der i kommende beretninger vil være fokus på, hvordan eleverne klarer sig i ungdomsuddannelserne.

Formanden for Skolerådet påpegede, at formandskabet har et balanceret syn på folkeskolen, hvilket indebærer, at alle aktører i folkeskolen er vigtige. Hvis det i beretningen er kommet til udtryk således, at formandskabet kun lægger vægt på en central styring, er det ikke tilsigtet. Både det lokale engagement og en central styring er vigtig. Det er vigtigt, at der er et lokalt engagement, men også, at der er indikatorer, der er offentligt tilgængelige, så alle kan forholde sig til det på alle niveauer. Korrigerede karaktergennemsnit er i høj grad et lokalt værktøj. Det er ikke noget undervisningsministeren skal bruge, men han skal sørge for, at det bliver et værktøj, som alle bruger. Det er ikke muligt i hver beretning at give lige mange ord og afsnit til alle områder. Når formandskabet fremover skal kigge på kvalitetsrapporter, vil formandskabet i højere grad fokusere på kommunernes arbejde. I de kommende beretninger vil formandskabet belyse elevplaner og deres betydning for skole-hjem samarbejdet. Der vil ikke være selvstændige beskrivelser af SFO-området i beretningerne, men beskrivelser i relation til andre opgaver. SFO-området er ikke et kernefelt for Skolerådet, der skal beskæftige sig med kvalitet og evaluering af folkeskolen og ungdomsskolen. Det er dog ikke udtryk for, at formandskabet aldrig vil beskæftige sig med området, men at det vil udgøre en mindre del af formandskabets og Skolerådets arbejde. Skolerådet har som opgave at komme med anbefalinger til initiativer til undervisningsministeren, kommuner og skoler. Det er formandskabets ambition at yde relevant rådgivning, men det er modtagerne af rådgivningen, der afgør, om de vil bruge rådgivningen til noget.

Medlem af formandskabet Nina Smith gjorde opmærksom på, at formandskabet finder det problematisk at udpege de skoler, som har gjort det godt, fordi det ofte vil være ildsjæle, der gør forskellen, og det muliggør ikke generaliseringer. Formandskabets ambition er at generalisere, hvad der virker og hvorfor. Her er der ikke ret meget viden, som kan bruges til at arbejde videre med i Danmark.

Hun var enig i, at når alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse, så gælder det naturligvis også unge med handicap.

Repræsentanten for Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund var enig i, at SFO-området ikke er et kernefelt for Skolerådets arbejde.

Medlem af formandskabet Grethe Andersen slog fast, at formandskabet har respekt for, at det er kommunerne, der sætter rammerne for folkeskolen. Vi mangler redskaber til at måle relationer mellem aktørerne på skoleområdet – og der har ikke indtil nu været mulighed for at få indsigt i dette. Formandskabet kan konstatere, at der er behov for et løft af kvaliteten på flere områder i folkeskolen. Det er ærgerligt, at denne viden mangler. Formandskabet har startet sit arbejde, hvor der er tilgængelig viden.

3. Status for kvaliteten og evalueringen af folkeskolen og ungdomsskolen

Repræsentanterne for Danmarks Lærerforening (DLF), Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Skolelederne (SL), Skole og Samfund (SOS) og Danske Skoleelever (DSE) påpegede, at beretningen giver anledning til at pointere, at folkeskolelovgivningen vedrørende test indebærer, at resultaterne er fortrolige. De fem organisationer lægger meget stor vægt på, at denne regel opretholdes, således at ingen skoler eller klasser skal kunne hænges ud i offentligheden.

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) fandt, at de nationale test ikke er et pædagogisk redskab. Obligatoriske test indebærer en stor risiko for, at undervisningen for ensidigt fokuseres på de snævre fagområder, der kan testes digitalt. Test skal være relevant i forhold til undervisningen. Som brug for referencerammer findes der billigere måder. En model til overvejelse kunne være den finske. Her testes årligt et repræsentativt udsnit af eleverne. På baggrund heraf offentliggøres der en landsprofil, der herefter kan bruges som fælles referenceramme for de enkelte lærere og skoler. Hun understregede, at det er vigtigt at have fokus på andre kompetencer, men at det vil være et skræmmende scenarium at teste i dem. Hun kan ikke følge formandskabet i, at det nuværende testinitiativ skal fastholdes.

Repræsentanten for Skole og Samfund (SOS) slog fast, at det er svært at nå til enighed om test, men at test er et meget vigtigt værktøj for forældre. Han håber, at testene bliver et godt værktøj og anførte, at det er vigtigt med fokus på, hvad testene betyder for den enkelte elev i skole-hjem-samarbejdet. Han påpegede, at vi har brug for flere evalueringsværktøjer, og at der desuden er brug for så mange penge til forskning som muligt. Han nævnte, at elevplaner kun udgør et lille element i forældresamarbejdet – og at der gerne må være fokus på hele skole-hjem-samarbejdet.

Repræsentanten for Skolelederne (SL) ønskede, at der i beretningen var større fokus på evalueringsskiltur. Der er et for stort fokus på karakterer og resultater, men i skoleledernes dagligdag er det ikke det, som har betydning. Evalueringsskiltur er en intern proces på skolen mod en resultatorienteret samarbejdskultur. Der er brug for mere fokus på det, fordi der er brug for mere viden om alle relationerne omkring skolen både mellem ledelse og lærere og lærerne imellem. Ligeledes i forholdet mellem skole og SFO. Lektiecaféer bør være en selvfølge i enhver SFO. Der er brug for mere viden om, hvad der giver et positivt afkast, og hvordan der skal prioriteres. Der er brug for viden om, hvad der skaber det inspirerende miljø. Hvordan er kulturen på stedet, og er det noget, som aktørerne er glade for? Det er interessante emner, men i Danmark er vi langt bagefter med den pædagogiske forskning. I forlængelse heraf efterlyste han forskning, der er tættere på den pædagogiske dagligdag.

Repræsentanten for Danske Skoleelever (DSE) udtalte, at hun ikke deler vurderingen af, at test er et godt redskab. Hun mener ikke, at testene fungerer, og at eleverne får noget ud af dem. Det derfor er ærgerligt, at der bruges så meget tid på testene. Hun opfordrede derfor til at undersøge, hvordan eleverne kan få noget ud af brugen af testene.

Repræsentanten for Danske Ungdomsskoleelevers Netværk (DUSK-net) påpegede, at test giver mindre fokus på læring, fordi man forbereder sig på den næste test, og læringen fra den forrige test derved er glemt.

Repræsentanten for Børne- og Kulturchefforeningen (BKF) havde sympati for den store indsats, der er lagt i beretningens afsnit om status for kvaliteten i folkeskolen.

Hun konstaterede imidlertid, at der er medtaget tabeller med internationale sammenligninger, selvom der gøres opmærksom på, at grundet forskellige opgørelsesmetoder i landene er det nødvendigt at tage forbehold. Alle der arbejder med kommunikation ved imidlertid, at det billede, tabellen viser, står skarpt og enderne under tabellen. I samme afsnit gøres der rede for fravalg af klassekvotient, men klassekvotienten siger stadig noget om grundvilkårene i skolen. Elev-lærerratio siger også noget om nogle grundvilkår, men mere bredt, idet tallet også indeholder læsevejleder, skolebibliotekar, AKT-vejleder og lignende. Det siger ikke noget om, hvilke ressourcer der umiddelbart er til stede i klassen, men måske nok på skolen. Der er ikke en sammenhæng mellem driftsudgifter pr. elev og elev-lærerratioen, men det kommenteres ikke. Hun er positiv over for både PISA-undersøgelser og nationale test, når blot opmærksomheden hele tiden bliver fastholdt på, at testene kan konstatere, om vi samlet set er blevet bedre i det, som testen måler. Navnlig i forhold til digitale test er det desuden vigtigt at være opmærksom på den begrænsning, der kan ligge her i forhold til alternative svar, forkert stavemåde og fastlåste synsvinkler. Betydningen i forhold til fortsat fokus på innovation, kreativitet og problemløsning er afgørende. Hun problematiserede formandskabets definition på kvalitet: God kvalitet er ensbetydende med en høj grad af målopfyldelse, og at formandskabet samtidig peger på, at evaluering er et redskab til at fremme god kvalitet. Senere skriver formandskabet, at kvalitetsudvikling ikke kan foregå uden reference til noget uden for den enkelte kommunes, skole eller statens eget system. Kan kvalitetsudvikling ikke foregå med fokus på det mål, der er formuleret? Er det rigtigt, at det ikke kan foregå uden denne eksterne reference? Hun var dog enig i, at det kan understøtte refleksionen.

Repræsentanten for Danske Handicaporganisationer (DH) slog fast, at det er en vigtig pointe, at flere undersøgelser viser, at evnen til at læse og skrive og opnå udbytte af undervisningen i folkeskolen for nogle grupper af personer med handicap ikke er tilstrækkelig set i forhold til elevernes personlige forudsætninger. Blinde og svagsynede, døve og ordblinde opnår ikke de færdigheder, de har mulighed for. Dette gælder både, før de bliver 15 år, og efter det fyldte 15. år. Det er vigtigt at præcisere, at brobygningen fra folkeskolen til ungdomsskolen – og videre i uddannelsesforløbet – er utrolig vigtigt. Særligt når undersøgelser viser, at det ikke vurderes, at de elever, der kunne/skulle gå den vej, gør det i det omfang,

man kunne forvente. Den kan ikke starte tidligt nok. Specielt ikke, når det gælder elever i folkeskolen med et handicap. Det kan være forbundet med store udfordringer at sikre den rette overgang fra folkeskole til ungdomsskole og det videre uddannelsesforløb, når det handler om børn med forskellige udfordrende handicap. For det første er det vigtigt at have fokus på børnenes eventuelt senere modning. For det andet at det vigtigt at have fokus på behovet for specialpædagogisk støtte fra første dag i et nyt skoleforløb. Det tager tid og faglighed at sikre. For det tredje er det vigtigt at have fokus på forældrenes rolle i forbindelse med overgangen. For det fjerde er det vigtigt at have fokus på fagligheden hos de folkeskolelærere eller ungdomsskolelærere, der tager over. For det femte kan det være afgørende at have fokus på, hvilke af de eksisterende ungdomsskoler der har de fysiske rammer, der gør det muligt for personer med forskellige handicap at deltage i undervisningen. Han kan tilslutte sig formandskabets kommentarer i forhold til den lange tid, det tager inden de nationale test kommer til at fungere. I den sammenhæng er det vigtigt at understrege, at det endnu ikke er lykkedes at sikre, at alle børn i folkeskolen kan deltage i nationale test på grund af ikt-barrierer, som skyldes deres handicap. Det gælder i forhold til elever med kognitive funktionsnedsættelser og/eller et handicap, som skaber en fysisk barriere i forhold til det anvendte medium.

Repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening (DA) fandt det positivt, at formandskabet anbefaler, at der skal være mulighed for sammenligning af resultater og præstationer på tværs af skoler, kommuner og mellem lande, så skoler og kommuner selv kan vurdere deres egne præstationer. Hun påpegede, at det er vigtigt, at folkeskolens præstationer for eksempel omfatter udgifter pr. elev, andel af elever der fortsætter på ungdomsuddannelser og gennemfører denne, andelen af elever der fuldfører en videregående uddannelse og andel af lærere, der er uddannet til at undervise i dansk som andetsprog. Hun bakkede op om, at der er behov for viden om, hvad der virker.

Repræsentanten for Rådet for de gymnasiale uddannelser (RGU) udtalte, at det er vigtigt, at der måles på andet end de faglige krav. For at nå regeringens målsætning om, at 95 pct. af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse, er det vigtigt at vurdere de unges øvrige kompetencer. I gymnasiet opleves et stigende behov for, at eleverne er skarpe på andre kompetencer, som for eksempel soci-

ale kompetencer, selvstændighed og gruppekompetencer. Det er vigtigt, at udkolingen tydeliggør disse krav. Hun var glad for, at evaluering af den nye lov om vejledning indgår i Skolerådets arbejde og er interesseret i, om det har den ønskede effekt.

Repræsentanten for Regionsrådene i forening mente, at det er vigtigt, at alle elever får en ungdomsuddannelse. En gruppe elever forhindres i at fortsætte et uddannelsesforløb på grund af manglende læsefærdighed. I dette perspektiv er det vigtigt, at en specialpædagogisk eller anden særlig indsats i indskolingsårene ikke sker på bekostning af indsatsen i de ældste klasser.

Formanden for Skolerådet påpegede, at der ikke er et misforhold mellem formandskabets definition af kvalitet, og at formandskabet påpeger, at der er behov for eksterne referencerammer. Der er tale om to forskellige ting: det ene er en begrebsafklaring, og det andet er et pejlemærke. Formanden er enig i, at beretningen desværre kun omfatter de faglige resultater, men det skyldes at der mangler resultater og målestok for de andre forhold end de faglige resultater. Formandskabet vil i kommende beretninger se på de andre dele af folkeskolens formål blandt andet overgangen til ungdomsuddannelsen, da det er et relevant mål – elevernes faglighed er kun en del af folkeskolens formål.

4. Social baggrunds betydning for sammenligning af skoler og for eleverne og skolerne

Repræsentanten for Kommunernes Landsforening (KL) fandt ikke, at social korrektion er relevant i alle tilfælde, da alle elever uanset social baggrund skal ud i den samme uddannelsesverden og efterfølgende konkurrere på det samme arbejdsmarked. Det kan virke som en sovepude for skoler i socialt privilegerede områder, når elevernes resultater ikke korrigeres for social baggrund. På den anden side kan en konsekvent anvendelse af social korrektion fastholde lave forventninger til elever med en mindre privilegeret baggrund. KL's holdning er, at elevernes faktiske resultater altid bør refereres sammen med eventuelle korrigerede resultater. Han bakkede op om formandskabets anbefaling om, at der igangsættes flere forsøg, der har til formål at udvikle redskaber og pædagogik, der kan mindske den sociale baggrunds betydning.

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) påpegede risici i forbindelse med offentliggørelsen af skolernes afgangsprøvekarakterer, såvel korrigerede som ikke-korrigerede. Herudfra vil det for eksempel være muligt at finde den klasse, lærer og fag med de laveste (korrigerede) karakterer. Det indebærer en risiko for at hænge nogen ud, som det er set i andre lande. Endvidere vil en simpel samkøring af de rå tal med de korrigerede tal kunne finde klassen og skolen i Danmark, hvor eleverne møder op med de ringeste forudsætninger – eller som det måske kunne blive udlagt i medierne, hvor de dumme forældre bor. Social korrektion kan give medarbejderne på de pågældende skoler en velfortjent ros. Imidlertid kan disse data også bortlede opmærksomheden fra, at der gælder de samme mål for alle elever i folkeskolen. Og at der må føres de nødvendige ressourcer til de skoler, der dagligt skal arbejde hårdt for at bringe elever fra uddannelsesfremmede miljøer så langt som muligt menneskeligt og fagligt. Hvis offentliggørelsen af afgangsprøvekaraktererne fastholdes, anbefalede hun, at der findes en form, så der kun sker offentliggørelse af de karakteroplysninger, som ligger over gennemsnittet.

Repræsentanten for Skole og Samfund (SOS) påpegede, at det ikke kun er forældrenes baggrund, der har betydning for elevernes karakterer. Anden forskning viser, at hvis forældrene får de rette redskaber stillet til rådighed, så kan forældre med alle former for uddannelsesbaggrund og socio-økonomisk status rykke deres børns resultater i positiv retning. Forældrenes engagement har derfor stor betydning. Derfor er det på tide, at vi får en ordentlig belysning af, hvordan denne viden kan benyttes proaktivt til at forbedre kvaliteten af danske skoleelevers læring. Der er behov for fokus på, hvordan forældrenes engagement kan styrkes og fokus på, hvad forældrene kan gøre for at styrke læring. Den vinkel mangler i forhold til social korrektion.

Den anden repræsentant for Skole og Samfund (SOS) påpegede i forhold til at korrigere for social baggrund, at der er store forskelle på skoler. Det vil ikke give mening at korrigere uden engang imellem at gå ned på klasse- og elevniveau, fordi dette har stor indflydelse på, om det går den rigtige vej. Han gjorde opmærksom på, at det er svært at finde kriterier at vurdere i forhold til, og at social korrektion altid kan kritiseres berettiget. Han påpegede, at det er nødvendigt at have et højt niveau for alle elever uanset social baggrund. Alle elever

skal udfordres uanset niveau. Han så det som en stor opgave, som forskningen gerne må målrettes mod, og der skal derfor arbejdes for, at der tilføres flere midler til forskning på folkeskoleområdet – vi er langt bagefter.

Repræsentanten for Danske Skoleelever (DSE) udtalte, at hun ikke er enig i forslaget om korrektion af afgangskarakterer. Hun er bekymret for forslaget og finder, at det er en smule uetisk, fordi det kan medføre, at indvandrere føler sig yderligere distanceret, da en korrektion vil understrege forskelle. I stedet mente hun, at der skal fokuseres på efteruddannelse af lærerne til at hjælpe elever med svag baggrund og fokus på, hvordan fagligheden kan styrkes på normal vis i stedet for at korrigere. Heldagsskoler er i den sammenhæng også et positivt initiativ - gerne i sammenhæng med lektiecaféer. Hun er ikke enig i at offentliggøre korrigerede karakterer og rangordne skolerne derefter. Blandt andet fordi, at CEPOS' rangordning viser store udsving fra år til år og hun udtrykte derfor tvivl om, hvad offentliggørelse kan bruges til. I stedet nævnte hun andre ting, som skolerne skal vurderes på, for eksempel elevdemokrati og undervisningsmiljø, som hun finder vigtigere.

Repræsentanten for Danske Ungdomsskoleelevers Netværk (DUSK-net) påpegede, at selv om man har en dårlig social arv, kan man godt have et højt intelligensniveau. I stedet for at korrigere for social baggrund, kan man måle på IQ og læringsstile og måder at lære på. Han gjorde opmærksom på, at der er tilbud om lektiehjælp mange steder. Han anførte, at det er nødvendigt at holde sig for øje, at forskellen mellem skolers karaktergennemsnit også kan skyldes gode og dårlige sociale årgange.

Repræsentanten for Børne- og Kulturbefordringen (BKF) gjorde opmærksom på, at elevernes sociale baggrund optager skoler rigtig meget, og at dialogen om udviklingen allerede foregår mellem skoler og forvaltningen. Hun påpegede, at det er en utopi at forestille sig, at folkeskolen alene kan løse opgaven med elevernes sociale baggrund. Hun påpegede, at når det handler om social korrektion, så er det ikke nok med lektiecaféer og mentorordning. Hun sagde, at det er nødvendigt at se på, hvad der er skolens opgave, og hvad der giver mening i forhold til læring, og hvornår de sociale myndigheder skal tage over, indtil barnet er klar til læring. Hun var meget enig i formandskabets forslag om social

korrektion i forhold til resultaterne fra afgangsprøverne. Hun er også enig i, at der er behov for mere viden om, hvordan vi kan mindske den sociale baggrunds betydning. Hun finder det desuden meget positivt, at så mange forskellige aspekter vedrørende den faglige status er inddraget i overvejelserne i afsnittet om social baggrund.

Repræsentanten for Danske Handicaporganisationer (DH) fandt det nødvendigt at overveje, om ikke der også skal ske en korrektion i forhold til modtagelse eller ej af specialpædagogisk støtte i undervisningen. Han understregede, at der vil være stor gavn af at få fokus på gennemsnitlige statistiske mål for effekten ved at anvende forskellige former for specialpædagogisk støtte i folkeskolen. Det er vigtigt, når man vurderer betydningen af den sociale baggrund, at denne ikke ses isoleret, men også ses i sammenhæng med den faglige kvalitet i skolen. Det er desværre således, at flere undersøgelser viser, at der kan og bør ske en faglig udvikling i folkeskolen, når det gælder undervisning af børn med handicap. Det gælder både den enkeltintegrerede elev og elever i mere specialiserede undervisningssammenhænge. Det er selvfølgelig tilfredsstillende, at beretningen klart udtrykker en sammenhæng imellem lærernes kvalitet og undervisningens resultat. Derfor kunne det være relevant at anbefale, at kvaliteten i den mere specialiserede undervisning sammenhængende løftes ved at tilbyde lærerne en faglig udvikling.

Repræsentanten for Rådet for de gymnasiale uddannelser (RGU) anså det for meget vigtigt for ungdomsuddannelserne at se på den sociale arvs betydning. Hun anbefalede, at overgangsfrekvenser til ungdomsuddannelser skal ledsage de korrigerede karaktergennemsnit.

Formanden for Skolerådet var helt enig i, at der både skal offentliggøres de ukorrigerede karakterer og de korrigerede karakterer. Han understregede, at den sociale korrektion ikke skal være en sovepude for skolerne, men undersøgelsen viser derimod, at skolerne har en fælles opgave med at løfte elevernes faglige kvalitet. Han slog samtidig fast, at offentliggørelse af social korrektion ikke indebærer, at skolerne rangordnes. Undersøgelsen viser tværtimod, at det ikke giver mening. Der er ikke et etisk problem med at korrigere skolernes karakter-

gennemsnit, da korrektionen ikke skal offentliggøres på hver enkelt elev – men kun på skoleniveau.

Medlem af formandskabet Kirsten Birkevinding fandt, at en rangordning af skolerne er uheldig. Den sociale baggrund betyder meget, og social korrektion kan derfor være et godt redskab for skolerne. Skolen kan bruge den sociale korrektion til at vurdere, om den er bedre eller dårligere end gennemsnittet.

Medlem af formandskabet Nina Smith påpegede, at formandskabet ikke er tilhænger af en rangordning af skolerne. Det er væsentligt at se på de korrigerede karaktergennemsnit over en fem-årig periode, da det ikke giver mening blot at se på et enkelt år, fordi resultaterne svinger så meget år for år. En korrektion vil være et værktøj for den enkelte skole.

5. Udvikling af den specialpædagogiske bistand

Repræsentanten for Kommunernes Landsforening (KL) var enig i, at der er et behov for en grundlæggende begrebsafklaring af, hvad der er specialundervisning, og om det overhovedet er nødvendigt med et specialundervisningsbegreb. Han finder det vigtigt, at en sådan afklaring forløber i to trin: 1) En forskningsbaseret afdækning af feltet med inddragelse af internationale erfaringer og perspektiver og 2) En analyse af, hvordan den forskningsmæssige afdækning kan anvendes til at skabe et fælles sprog om praksis i Danmark. Det er vigtigt for ham, at det udvalg, der står for trin to, har repræsentation fra såvel KL som fra det kommunale niveau. KL anerkender, at der er behov for et bedre datagrundlag på området. Iværksættelsen af en ny landsomfattende registrering bør imidlertid afvente afslutningen af trin to i arbejdet med en begrebsafklaring. Formandskabets forslag til registrering fremstår særdeles omfattende og bureaukratisk samt ukoordineret med såvel det generelle regelforenklingsarbejde som med det igangværende dokumentationsprojekt på folkeskoleområdet, der gennemføres i et samarbejde mellem KL og Finansministeriet med deltagelse af Undervisningsministeriet. Det er vigtigt, at fremtidig dataindsamling på området er med til at understøtte målet om fleksibel tilrettelæggelse af indsatsen. KL vil gerne indgå i et arbejde om dette, når der foreligger en begrebsafklaring af specialpædagogisk bistand.

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) påpegede, at det er vigtigt at have fokus på specialpædagogik, og at det er vigtigt, at de ressourcer, der er afsat til enkeltelever, ikke forsvinder.

Repræsentanten for Skole og Samfund (SOS) udtalte, at der med kommunalreformen er opstået nye problemstillinger, hvor penge, som er tiltænkt elever med særlige behov, ikke bruges dertil. Der er kommuner, der svigter, og bruger penge til andre formål. Han påpegede, at pengene benyttes til vikartimer, og at det bliver kassetænkning. Han gjorde opmærksom på, at det drejer sig om mange penge.

Repræsentanten for Kommunernes Landsforening (KL) svarede hertil, at kommunerne arbejder for at holde budgettet, og at kommunerne i dag bruger mange penge på specialundervisning.

Repræsentanten for Danske Ungdomsskoleelevers Netværk (DUSK-net) påpegede, at det kan blive diffust, hvornår der er behov for specialpædagogisk bistand. Han fandt, at der er behov for en afklaring og afgrænsning af, hvem har behov for bistand.

Repræsentanten for Børne- og Kulturbeforeningen (BKF) var enig i behovet for en nyorientering og for en begrebsafklaring i forhold til den specialpædagogiske bistand. Hun er også enig i nødvendigheden af at se på samspillet mellem almenundervisningen og specialundervisningen, hvilket også er et af fokusområderne i projektet om Partnerskab om Folkeskolen. Formandskabet lægger desuden på dette område op til en meget omfattende dataindsamling, og her er hun både betænkelig og uenig. I forhold til alle de emner, der skitseres i anbefalingen, vil det være helt umuligt at sikre validitet i data, og opgaven vil være meget omfattende, blandt andet fordi det ikke vil være muligt at skelne mellem undervisningsdifferentiering og specialundervisning. Som tidligere nævnt kan de enkelte skole anvende deres ramme fleksibelt og kan for eksempel give støtte til klassen både i kortere og længere perioder og have forskellig baggrund, støtte fra ressourcepersoner på samme vis. En opgørelse af ressourceforbrug på de parametre, som bliver foreslået, er ret voldsom.

Medlem af formandskabet Niels Egelund påpegede, at der er behov for at opgøre omfanget af ressourceforbruget i den tidligere almindelige specialundervisning, da denne udgør omkring to tredjedele af ressourcerne til specialundervisningsområdet. Den tidligere vidtgående specialundervisning udgør en tredjedel af ressourcerne til specialundervisning.

Repræsentanten for Danske Handicaporganisationer (DH) understregede, at det skal være meget mere tydeligt, at der er brug for en opstramning af de specialpædagogiske opgaver. Afsnittet om specialundervisning er glimrende, men der gives ikke entydig og klar besked. Han fandt, at det vil være hensigtsmæssigt, om formandskabet helt entydigt peger på specialundervisning som et område, hvor der er behov for opstramning og udvikling. Han fandt samtidig, at der er to meget væsentlige initiativer i afsnittet om indvandrere og efterkommere, som der også er behov for at tage med i afsnittet om specialundervisning. Formandskabet anbefaler en samlet udviklingsstrategi, implementering af gode resultater på alle niveauer samt forsøg, der evalueres. Han fandt, at noget tilsvarende må gøres inden for specialundervisningsområdet og undervisningen af børn med handicap. Herudover bør beretningen indeholde en anbefaling om, at man sætter fokus på at undersøge kvaliteten af og nytten ved at lave en individuel plan i forhold til børn, der modtager en eller anden form for specialpædagogisk støtte i folkeskolen – uanset om det foregår i et såkaldt integreret eller særligt forløb. Det er vigtigt, at alle gode initiativer kommer til at gælde for og bliver vurderet i forhold til alle børn. Det er sandsynligt, at elevplanerne ikke er tilstrækkelig afdækkende. På s. 124 gøres der nærmere rede for, hvilke problemstillinger udvalget skal arbejde med. Ved den anden dot er der behov for en anderledes formulering, idet formuleringen kan bestyrke den opfattelse, at segregerede tilbud i specialklasser og specialskoler ikke er en del af folkeskolen. Dette er en opfattelse, som DH kender alt for godt og gør, hvad vi kan for at punktere i hele vores arbejde. Det er ærgerligt, hvis formandskabet er med til at underbygge en opfattelse af, at segregerede tilbud mm. ligger uden for folkeskolens regi.

Formanden for Skolerådet var helt enig i forslaget om en totrins-proces. Han slog fast, at det er utilfredsstillende, at der bruges en fjerdedel eller en femtedel af de samlede ressourcer uden, at der er ret meget viden om, hvad ressourcerne bru-

ges til. Han påpegede ligeledes, at man kan opstille skræmmebilleder om dokumentation, men at det selvfølgelig skal planlægges, så det er til mindst mulig byrde for den enkelte skole. Det er korrekt, at formandskabet ikke bruger ordet strategi i forhold til specialundervisning i skolerne, men formandskabet lægger op til, at skolerne skal have fokus på specialundervisning og selvfølgelig skal evaluere det. Paralleliteten til afsnittet med indvandrere og efterkommere er indholdsmæssig stor. Han gjorde opmærksom på, at det desværre ikke er muligt at undersøge handicapbaggrund og skolens resultater, fordi der ikke er konkret viden på det område. Det vil kræve en selvstændig undersøgelse.

6. Indsatsen over for indvandrere og efterkommere

Repræsentanten for Danmarks Lærerforening (DLF) var enig i, at der må mere fokus på undervisningen af tosprogede elever. Kommunerne må i den forbindelse leve op til deres forpligtelser og iværksætte samt finansiere de nødvendige initiativer. Efteruddannelse af de lærere, som skal varetage opgaven, står centralt. Hun påpegede, at det er en god idé, at hver enkelt skole udarbejder en strategi for undervisningen af indvandrere og efterkommere. Det var dog hendes opfattelse, at en sådan allerede forefindes på mange skoler – uden at været nedfældet på flere hundrede sider. Formandskabets forslag vil indebære mere bureaukrati og unødigt papirvælde. I stedet skal der handling til gennem konkret opbakning af skolernes arbejde med de tosprogede. Der findes masser af viden og erfaring om undervisning af tosprogede på mange skoler i Danmark. Hun tilsluttede sig anbefalingen om, at der gennemføres en sammenlignende analyse med Sverige, hvor der gennem årtier har været ført en bevidst integrationspolitik, hvor modersmålsundervisningen er opretholdt, og man har længere erfaringer med svensk som andetsprog. Folkeskolen står over en tung opgave i forhold til at skulle kompensere for manglende resultater af en fejlslagen integrationspolitik.

Repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening (DA) var enig i betragtningerne om indvandrere og efterkommere og vil gerne slå et slag for, at folkeskolen skal have redskaber til at finde ud af, hvordan indvandrere og efterkommere klarer sig. Hun anførte, at hvis folkeskolen skal lykkes med at få gode resultater for indvandrere og efterkommere, skal der suppleres med obligatorisk sprogscreening af tosprogede ved skolestart og løbende gennem folkeskolen.

Repræsentanten for Landsorganisationen i Danmark (LO) udtrykte store forventninger til forslagene om indvandrere og efterkommere. Hun påpegede, at vi ikke været gode nok til at sætte de samme faglige krav til indvandrere og efterkommere, og at denne gruppe lider under det nu. I forhold til diskussionen om mentorer påpegede hun, at det er interessant at kigge på de gode erfaringer fra forløberer til mentorordningen. Hun gjorde opmærksom på, at det er problematisk, at de, der bliver visiteret til ordningen, har været for svage. Hun udtrykte bekymring for, at mange elever, der går ud af grundskolen i dag, er dobbelt belastede. De mangler både faglige kompetencer og sociale kompetencer. Det er ikke afdækket i beretningen, og det er nødvendigt at undersøge nærmere. Hun hilste velkomment at se på forsøget fra KL om begrebet sociale kompetencer. Det er nødvendigt at holde sig for øje, at mange mangler sociale kompetencer, hvilket bliver tydeligt på erhvervsuddannelserne. Hun så gerne, at heldagsskoler undersøges nærmere. Hun kendte til erfaringer med, at lektiecaféer nedprioriteres på grund af økonomi, og at det går udover udbyttet af lektiecaféer.

Repræsentanten for Danske Ungdomsskoleelevers Netværk (DUSK-net) nævnte, at der er gode erfaringer med brugen af mentorer og med lektiecaféer over nettet.

Repræsentanten for Regionsrådene i forening fandt, at der er behov for at øge lærerkvalifikationerne hos nogle undervisere i lærergrupper, der varetager undervisning af tosprogede elever og specialpædagogisk bistand. Der er herudover et behov for, at PPR kan være sparringspartner i denne sammenhæng for at mindske gabet mellem, hvad eleverne kan, og hvad der er behov for. Han foreslog, at der tages flere initiativer fra centralt hold for at fremme denne udvikling, og at Skolerådet bakker op herom.

Repræsentanten for Landsforeningen af Voksen- og Ungdomsundervisere (LVU) kvitterede for de klare anbefalinger i forhold til indvandrere og efterkommere. Hun bakkede op om behovet for øgede lærerkompetencer. Hun gjorde opmærksom på, at indvandrere og efterkommere falder fra på ungdomsuddannelserne. På sprogcentre har lærere en 1-årig uddannelse og det undrede hende, at man ikke har sat ind tidligere i folkeskolen.

Formanden for Skolerådet takkede for de mange kommentarer fra medlemmerne i Skolerådet.